

כשהיא עוברת כאן

אסטרוד ז'ילברטו. הביישנות הטבעית התאימה צילום: ???

והאגדות שנרקמו סביבו צצות מכל פינה. יש מסעדה בשם זה, ופארק עירוני וחנות מוזיקה ועוד. בערב השני בריו הלכנו לאכול ב"גארטסה" זה איפנמה – הנערה מאיפנמה – מסעדה די גדולה שניצבת ברחוב וינישיוס דה מוראס. כבר בשעת ערב מוקדמת נראה המקום מלא כמעט לחלוטין. מבט חטוף גילה שבערך מחצי ציית מן הנוכחים הם תיירים כמונו, שהגיעו לרחוב וינישיוס דה מוראס כדי לחפש את הנ"ערה. על הקירות תלויים דפי תווים, תצלומים של מחברי השיר וכמובן המלים. האוכל די טוב והמחירים זולים. בתחילת שנות השישים קראו למקום "קפה ולוו" ולרחוב קראו עדיין מונטנגרו. האגדה, שמתבססת על עדויותיהם של מחברי השיר וקהל חבריהם ומעריציהם, מספרת שהשניים נהגו לשבת בבית הקפה הזה ככל בוקר. הם צפו בנערות שצעדו אל

כבר חצי מאה "הנערה מאיפנמה" הוא שם נרדף לריו דה ז'נירו, אם לא לברזיל כולה. היום, כשהנערה היא בת 70, והעיר מלאה באתרי תיירות הקרויים על שמה, כבר קשה לשמוע את השיר בריו, וגם ריו היא לא המקום שצעדה בו הנערה. ובכל זאת, יש דברים שלא משתנים **משה גלעד, ריו דה ז'נירו**

יש בשיר המקורי ארבעה בתים. סך הכל 18 שורות קצרות שיצרו להיט ענק. הוא נכתב בשכונת איפנמה בריו דה ז'נירו ב-1962. על המוזיקה אחראי אנטוניו קרלוס (טום) ז'ובים. את המלים המקוריות בפורטוגזית כתב המשו"ר רר וינישיוס דה מוראס. שדה התעופה הבינ" לאומי של ריו דה ז'נירו נקרא כיום על שם הראשון. מחבר המלים העניק את שמו לרחוב מרכזי באיפנמה, הרחוב שיורד אל חוף הים ומוזכר בשיר. שניהם נחשבים בריו דה ז'נירו ליקירי האומה. פסל ארד של ז'ובים עם גיטרה על כתפו הוצב לפני כמה חודשים, במלאות עשרים שנה למותו, בחוף איפנמה. "אוה, אני מסתכל עליה בעצב/ איך אוכל לומר לה שאני אוהב אותה?/ כן, הייתי נותן את לבי בשמחה/ אבל בכל יום, כשהיא יורדת אל הים/ היא מסתכלת היישר קדימה ולא אלי". איפנמה היא שכונה לא גדולה על חוף ריו בין קופקבנה לבלון. ההיסטוריה של השיר

שה לחשוב על שיר שמוזרה יותר עם מקום, עם שכונה, עם עיר ואפילו עם מדינה שלמה. כבר חמישים שנה הנערה מאיפנמה היא הפנים של ריו דה ז'נירו ואפ" לו של ברזיל כולה. "גבוהה ושופה וצעירה ונאה/ הנערה מאיפנמה צועדת/ וכשהיא עוברת כל אחד משמיע אההההה!". אין אחד שלא שמע עליה. זה יכול לקרות בבית קפה, בשדה תע" פה, בחדר המתנה או במעלית, ברדיו או ברינג" טון. אחרי האזנה אחת קשה כבר להשתחרר מן הנעימה. לפעמים היא נשמעת כמו ממתק נפ" לא ולעתים כמו קיטש נוראי. עם יותר מ-240 ביצועים שונים נחשב "הנערה מאיפנמה" לשיר השני בעולם במספר הביצועים. רק "אתמול" של הביטלס בוצע בידי אמנים רבים יותר. כולם שרו עליה – פרנק סינטרה ואיימי וינהאוס, אסטרוד ז'ילברטו, גל קוסטה ואלה פיצ'רלה. בני אמדור רסקי ביצע פעם גרסה עברית למלים של דפנה אילת. איפנמה לא מוזכרת בגרסה הזאת.

ערוץ הנסיעות האמריקאי הכתיר את חוף איפנמה בתואר "החוף הסקסי ביותר בעולם". אפשר להבין מה עבר במוחם של עורכי הערוץ

רכובים על אופניים. במשך שבוע שהות בריו דה ז'נירו, ולמרות ששמענו הרבה אזהרות על היקף הפשיעה בעיר, לא נתקלנו בשום עדות לכך. עדות אחת לבעיות שעוללות להדאיג גם את הנערה מאיפנמה מופיעה בתחנות המטרו. בשעות הדחוק פועלים ברכבת התחתית של ריו קרונות שמיועדים לנשים בלבד. הטרדות מיניות הן בעיה ברכבת התחתית וקרונות הנשים אמורים לשמש כפתרון.

אנחנו יושבים בחוף ארפואדור שמכונה גם "פוסטו 7" (החופים נושאים את מספרי סוכות המציל שבהם). זה החוף המזרחי ביותר באיפנמה, לא רחוק ממצודת קופקבנה, ורואים ממנו את כל רצועת החוף. ברקע מתנוססות שתי הפסגות הצמודות של ההר שמכונות "האחים". אם צועדים מערבה מגיעים תחילה לחוף קסטליניו (פוסטו 8) ואחר כך לחוף הקהילה הגאה וממנו לחופים המערביים של איפנמה – חוף 9 וקייפ פראט. תחנת המטרו הסמוכה היא גנרל אוסוריו. החופים מלאים, ונערות בנות 17 צועדות במורד רחוב וינישיוס דה מוראס בדרכן אל הים. הן גבוהות ושופות וצעירות ונאות וכשישכנו שם באחד מכתי הקפה שמעתי את עצמי נאנח אההההההה.

למרבה האירוניה, את השיר עצמו לא שמתי עתי בריו דה ז'נירו אפילו לא פעם אחת במשך שבוע. העולם נפתח בפני "הנערה מאיפנמה" כבר בשנת 1962. זמן קצר לאחר שהשיר הושמע ובוצע לראשונה בריו דה ז'נירו כללו אותו סטן ג'ן וצ'רלי בירד בתקליט ג'ז עם נעימות ברזילאיות שהקליטו בארצות הברית. זו הייתה גרסה כלית ללא שירה. הגרסה המוכרת לנו ביותר כיום חיכתה שנתיים נוספות. את המילים באנגלית כתב נורמן גימבל והן שונות במידה קצת מהמקור הפורטוגזי, אבל רוח הדברים, הביישנות והקלילות נשמרו. המוזיקאי ז'ואאו ז'ילברטו שיתף אז פעולה עם סטן ג'ן, ורעייתו של ז'ילברטו, אסטרוד, או זמרת בת 25 וחסרת ניסיון מקצועי כלשהו, נבחרה לשיר את הגרסה האנגלית. היה לה מבטא זה, קול קצת מהוסס, ואיוו ביישנות טבעית שהתאימה לנעימה מאיפנמה כמו כפכף לרגל של בת ריו. ההצלחה היתה מיידית וכלל עולמית. השיר זכה באותה שנה בפרס גראמי. כאמור, יותר מ-240 ביצועים נוספים הגיעו זמן קצר אחר כך.

אבל יש עוד. בערב האחרון שלנו בעיר לקח חו אותנו חברים למועדון "קאריוקה דה ג'מה" בשכונת לאפה. חמישה נגנים ליוו במשך כשעה זמרת צעירה. עשרות אנשים הצטופפו סביב הבמה הקטנה, התנועעו עם הצלילים ושרו בעל פה את כל המלים. היא שרה בקלילות ובנינוחות שלא ייאמנו שירי סמבה ובוסה נובה ולכמה רגעים אפשר היה לדמיין בדיוק איך נראתה העיר לפני חמישים שנה. שונה מאוד מהעיר שבה יתקיימו בקיץ הקרוב המשחקים האולימפיים. כאשר ביקשו ממנה הדרן שרה הצעירה את "הנערה מאיפנמה" המועדון כולו נאנח אההההההה. □

ה"נערה" הלואזה אניידה פיניירו בחוף איפנמה, 1964 (למטה) והחוף כיום. אותה פשוטו צילומים: משה גלעד ו-1

פחות רומנטיים היום. תביט בטום ז'ובים וב-וינישיוס דה מוראס. הם תמיד שמו, שרו וכתבו בבר. החוף של איפנמה היה או המקום הכי כיפי בריו דה ז'נירו. המוזיקאים והנערות היו אז פשוטים יותר ולא דאגו כל כך לגבי ההופעה שלהם ואיך שהם נראים. לא היה כל התחכום הזה שיש היום והצעירים לא הקדישו כל כך הרבה זמן לפיתוח שרירים או לשיחות על ניתוחים פלסטיים. היום כולם רוצים להיטתנות, להגדיל את החוזה, את הישבן, לשנות את החיים שלהם.

חמש דקות הליכה מפרידות בין הקפה שבו נכתב השיר לפארק המאובק שנושא את השם "הנערה מאיפנמה" סמוך לחוף הים. במבט חטוף קשה קצת להבחין בתחכום שהזכירה פיניירו. רוב הצעירים בחוף לובשים בגדי ים מינימליים. הם שחומים ונאים. ערוץ הנסיעות האמריקאי אף הכתיר את חוף איפנמה בתואר "החוף הסקסי ביותר בעולם". כמה עשרות גולשי גלים יושבים במים. מדי פעם מתרומם אחד מהם ורוכב על גל עד החוף. על החול ועל הסלעים הסמוכים, חלקים ורחבים, עוסקים בעיקר בשיוף, אבל יש גם כמה שמשחקים כדורגל, כדורעף ובעיקר את הגרסה המקומית של כדורעף חופים שמשחקים ברגל. כולם, בלי יוצא מן הכלל, נועלים כפכפים צבעוניים של הביאנאס. אין אופציה אחרת. הכל נראה רגוע מאוד וסימני השאלה היחידים מתעוררים בגלל הנוכחות המסיבית של שוטרי משטרת החוף בגופיות צהובות ורזניות שלא מאפשרות להתעלם מקיומם. הם חמושים באלות ארוכות ומשוטטים בקבוצות, חלקם

הקאריוקה – תושבי ריו.
האם לשיר עדיין יש השפעה על חייה?
"כן, כי הוא משאיר אותי מפורסמת. כולם רוצים לדבר עם הנערה מאיפנמה. כולם רוצים לדעת מה קרה בחיים שלי מאז שהופיע השיר. השיר עזר לי בהופעות בתחום האופנה והוא עוזר מאוד בנסיעות ברחבי העולם. תמיד מזמינים אותי לטרקליני ה-VIP. זה נחמד."
איך השתנתה איפנמה מאז שנכתב השיר?
"אני חושבת שאנשים באיפנמה הרבה

הלואזה אניידה פיניירו (בצילום): "הזמנתי אותם לשמש כסנדקים בחתונתי. טום אמר אז שהוא אוהב אותי ורוצה להתחתן איתי, אבל סירבתי"

החוף, נאנחו וכתבו. שלוש שנים אחר כך, בריו דה ז'נירו למגזין ברזילאי, הפנה דה מוראס את האצבע לעבר צעירה אחת, תושבת השכונה, והסביר ששני המחברים היו מאוהבים בה אז, אבל היא אפילו לא הפנתה לעברם מבט.

הנערה הגבוהה שעליה הצביע דה מוראס היא הלואזה אניידה פיניירו, שכל חבריה כינו "הלו". היא היתה בת 17 כשפורסם השיר. כיום היא בת 70. בשנים הראשונות סירבה אמנם להתייחס להשראה שהעניקה לכותבי השיר, אבל לאחר מכן התמסרה ברצון לפרסום שהעניק לה. בשלב מסוים אפילו פתחה חנות אופנה שנשאה את השם "הנערה מאיפנמה" ונאלצה להתמודד עם תביעה משפטית שהגישה יורשיהם של מחברי השיר, שלא אהבו את השותפה החדשה כמותג. החנות פועלת עדיין בריו ושמה לא הוחלף.

פיניירו הנחתה בעבר כמה תוכניות טלוויזיה כבריל והופיעה כדוגמנית וכמוזיקנית לאופנה. היא הסכימה להתראיין ל"הארץ", אם כי ביקשה, בגלל שליטה מוגבלת באנגלית, לענות על השאלות בכתב. למייל ששלחה בתשובה לשאלותי צירפה שני תצלומים שבהם היא נראית צעירה בהרבה מגילה. על יחסיה עם ז'ובים ודה מוראס מחברי השיר כתבה במייל כך: "לא הכרתי אותם. שמעתי עליהם, אבל הייתי צעירה מאוד. יום אחד בא אלי חבר וסיפר לי ששימשתי השראה לשיר שפורסם. לא האמנתי לו והשתכנעתי רק שלוש שנים לאחר מכן, כאשר המגזין 'מאנש' אירגן בינינו פגישה ווינישיוס סיפר לי שזה נכון. אחר כך התיידדנו מאוד וכשהתארסתי הזמנתי אותם לשמש כסנדקים שלי בחתונתי. טום הסכים מיד אבל וינישיוס שהיה באותו זמן בפסטיבל בקאן ונאלץ לוותר. טום אמר אז שהוא אוהב אותי ושהוא רוצה להתחתן איתי, אבל סירבתי כי הייתי כבר מאורסת ובאותה תקופה נשים צעירות התנהגו באופן שונה והיו ביישניות יותר."

מה הסבר שלך להצלחה הפנומנלית של השיר?

"הקצב שלו נהדר. הוא לעולם לא מתיישן. אנשים אוהבים תמיד להביט באהבה האפלטונית של גבר לנערה שצועדת חסרת דאגות אל החוף. יש בו משהו שמעביר את האהבה של

וינישיוס דה מוראס. מהמרפסת של בית הקפה צילומים: Helo Pinheiro